primum, renunciare his, quæ domi ſunt. Ait ad illum Jeſus: *Nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retro aptus eſt regno Dei*; Luc. 9. n. 62. Ergo vocato non licuit domum redire ad bonorum diſpoſitionem. Luc. 9.

144. Secundò dico, Jacobus, & Joannes ſecuti ſunt Dominum abſque eo, quòd domum redirent. Nam Marcus ait 1. n. 20. *Relicta navi, & patre cum mercenariis ſecuti ſunt eum.* Ergo non diſpoſuerunt de illis; præcipuè cùm ibi adeſſent pater Zebedæus, & mercenarii qui de illis haberent curam. Marc. 1.

145. Tertiò dico, Petrus, & Andreas, vocante Domino, ſtatim ſecuti ſunt eum, de omnibúſque obliti fuere. Adeò magna & efficax eſt Dei vocatio, ut omnium temporalium oblivionem præſtet. Abulenſis *citat. q.* 111. vult, quòd ita illa dimiſerint, ut ampliùs de eis non diſpoſuerint. Franciſcus Lucas *in c.* 4. *Matth. n.* 20. inquit, quod retia ita reliquerunt, ut mox fierent hominum præda eorum, qui illa eſſent inventuri: navis autem non ita mox aufertur, quin paulò poſt definire potuerint, cui vellent illam dare. Et fortè tam retia, quàm navis fuerunt cuſtodita ab aliquo, vel Zebedæo, qui ibi propè erat; & poſtea obiter incedendo potuerunt illam dare alicui conſanguineo, vel pauperi petenti, ſicut infrà *Matth.* 8. *n.* 14. dicitur, quod Chriſtus venit in domum Simonis, ubi ſocrus ejus jacebat infirma. Ipſe Petrus jam reliquerat omnia, & tamen domus dicitur illius, in qua ejus ſocrus infirmabatur, quia, ut ibi docent Expoſitores cum Maldonato, Petrus ſocrui pauperi ſua reliquit: Et ita patet ſolutio ad rationes dubitandi in principio poſitas. Abulenſ. Franc. Luc.

CAP. IX.

Jeſus prædicans in Galilæa.

Matth. 4. 28. Et circuibat Jeſus totam Galilæam, docens in Synagogis eorum, & prædicans Evangelium regni Dei: & ſanans omnem languorem, & omnem infirmitatem in populo.

VERSIONES.

Syriacus. Et perluſtrabat Jeſchua univerſam Galilæam: docebátque in Synagogis eorum: & prædicabat Evangelium regni: atque ſanabat omnem dolorem, omnémque languorem in populo.

Vatablus. Et obibat totam Galilæam Jeſus, *&c.* Curánſque omnem morbum, omnémque languorem in populo.

Græcus apud Cornelium à Lapide. Sanans omnem morbum jam habituatum, & omnem mollitiem, & languorem.

ALTER TEXTUS.

Marci 4. *n.* 14. Venit Jeſus in Galilæam prædicans Evangelium regni Dei.

EXPOSITIO.

1. Chryſoſt. DIvus Chryſoſt. hom. 8. in Imperfecto. *Omnis Rex*, ait, *pugnaturus contra adverſarium, priùs congregat exercitum, & ſic vadit ad pugnam; ſic & Dominus contra Diabolum pugnaturus prius congregavit Apoſtolos; & ſic cœpit Evangelium prædicare.* Poſtquam Dominus præclariſſimos vocavit Apoſtolos, ad debellandum adverſarium procedit, & beneficentiæ ſuæ in populos largitur magnitudinem. In quo tria exercet: Primò, *Circuibat Jeſus totam Galilæam*, non in uno loco commoratur, & detinetur; ſed ut verus Dominus, & Rex omnem circuit, & luſtrat. Secundò. *Docens in Synagogis eorum*, hoc eſt, in cœtu, & frequentia populi eorum docebat, ut ait Cajet. inſtituendo ea, quæ morum, quæ legis, quæ Religionis, quæ juſtitiæ ſunt. Cajetan. *Et prædicans Evangelium regni*, ut habet Marc. *Evangelium regni Dei.* Marcus. *Evangelium* idem eſt, ac bonum nuncium, ut dixi *l.* 1. *in præfatione ante opus.* Publicabat ergo Chriſtus Dominus feliciſſimum, fauſtúmque nuntium inſtantis cælorum regni. Tertiò cum ipſa doctrina ac prædicatione Chriſtus ſuæ virtutis opera conjungebat; dans prædicatoribus exemplum, quod ſint maximè ſolliciti, ut honeſtatis opera, verba, ac doctrinæ ſuæ documenta ſequantur. *Verba operibus conjuncta.* *Sanans omnem languorem*; ut verus Meſſias, ſicut prædictum erat ab Iſaia 61. *num.* 1. *Luc.* 4. *n.* 18. Omnem infirmitatem ſanat, ſeu ut hîc legitur ex radice Græca, morbum, qui, ut ait Euthym. *eſt diutina perverſio habitudinis corporis*; omnes enim morbos, etiam inſanabiles Chriſtus curabat. *Et omnem infirmitatem.* Ut ex radice Græca colligitur, & notant ipſe Euth. Cajet. Franc. Lucas, & laſſitudo, ſeu mollities corporis morbi prænuntia, qua multi tabeſcunt, & languent, etſi non decumbant. Euthym. Cajetan. Franc. Luc. *In populo*, quicumque è populo laborans, ipſe oblatus ſanitatem obtinebat, ac recipiebat.

QUÆSTIO I.

Quare Jeſus prædicando totam Galilæam circuibat?

2. Abulenſ. REſpondeo primò ad litteram cum Abulenſi *quæſt.* 114. quod in hoc oſtenditur ſedulitas, diligentia, & ſtudium Chriſti erga ſalutem generis humani. Chriſtus venit in mundum ad annuntiandam veritatem verbi

Joan. 18. verbi Dei, ut ipſe dicit Pilato Joan. 18. n. 37. *In hoc natus ſum, & ad hoc veni in mundum, ut teſtimonium perhibeam veritati.* Cùm autem iſta veritas omnibus eſſet neceſſaria, ideo Chriſtus voluit, omnibus, quibus moraliter poterat, prædicare: & propter hoc quando in aliqua civitate rogabatur diutiùs manere, nolebat, ſed dicebat Luc. 4. n. 43. *Aliis civitatibus oportet me evangelizare regnum Dei, quia ideo miſſus ſum.* Luc. 4.

3. Chryſoſt. Secundò D. Chryſoſtomus homil. 8. in Imperfecto. *Circuibat*, ait, *totam Galilæam ſicut ſtudioſus Medicus circuibat graviter ægrotantes, ſingulis quibuſque paſſionibus adhibens congruas medecinas: quia debiles illi ad Medicum venire non poterant.* *Chriſtus nos quærit.* Infirmi ſuis morbis detenti, ad Dominum venire non poterant; ipſe verò cæleſtis Medicus ſe humilians, ad eorum imbecillitatem condeſcendens, ipſos quærebat, ut medelam daret. Abulenſ. Tertiò proximè citatus Abulenſis. Quia Chriſtus Dominus in principio ſuæ prædicationis erat incognitus; propter hoc ad eum audiendum pauci veniebant. Ut ergo in brevi omnibus eſſet cognitus per miracula quæ operabatur, totam Galilæam circuibat, ut ita ad eum audiendum venirent omnes, omnéſque ita ad cælorum regnum lucrifaceret.

4. Paſchaſ. Quartò D. Paſchaſius lib. 3. in Matth. *Ex quo*, ait, *liquidò perdocet, quàm ſedulum oporteat doctorem eſſe in docendo: quia omnino pigritia Prædicatoribus non expedit; ſed ut circumeant, non partem: ſed totam, qui præeſſe cernuntur, plebem. Neque præoccupentur, negotiis ſæculi, ſed doceant præſentium mandatorum doctrinam.* Similiter D. Remigius. Remig. *In hoc, ait, doctorum vita inſtruitur, ut non ſint pigri, docentur per hoc quod dicitur: Circuibat Jeſus.* *Doctor pigritiam non habeat ſed docendo omnia ambulet loca.* Pigritia maximè eſt deteſtanda à prædicatore, atque doctore, cùm ex munere ſuo habeat omnes inſtruere, atque docere. Et propter hanc, quam debent habere, ſedulitatem dicuntur prædicatores, ut notat Albert. Magnus hic, miſſi. Albert. Mag. *Quomodo prædicabunt, niſi mittantur*, Roman. 10. n. 15. Rom. 10. *Diſcurre, feſtina, ſuſcita amicum tuum.* Proverb. 6. num. 3. Prov. 6.

5. D. Thom. Quintò. Divus Thomas. *Quia non erat acceptor perſonarum, terrarum, vel villarum, ſed circuibat totam Galilæam abſque differentia.* Marc. 1. n. 38. Marc. 1. *Eamus in proximos vicos, & civitates, ut ibi prædicem.* *Doctor non ſit acceptor perſonarum.* Diſcurrebat Dominus per omnem civitatem, ne videretur acceptor perſonarum, vel locorum. Chriſtus erat è civitate Nazareth: ſi autem ſolùm ibi prædicaret, quæ erat civitas, & patria ſua; videretur favorabilior illis gentibus, quàm cæteris; & ideo ut communis omnium Magiſter, diſcurrebat per omnem locum prædicans, & docens.

6. *Parva loca maximè indigent doctrina.* Sextò. Circuibat Jeſus totam Galilæam. Perambulabat Dominus per oppidula, & vicos; quia in his locis parvis, & exiguis major eſt neceſſitas cœleſtis doctrinæ, quàm in magnis locis, & civitatibus, ubi ſunt multi, magnique doctores, atque Magiſtri: qui valdè frequenter docent, & erudiunt populum. Septimò. Si crudelis, & impius Diabolus circuit quærens quem devoret, 1. *Petr.* 5. *n.* 8. multo magis pius, & miſericors Dominus circuit, & perambulat terram, ut hic medeatur; Palatius, quærens, quem ſalvet, & vivificet. Palatius.

7. *Bonus Prælatus viſitet ſuam provinciam.* Octavò Circuibat Jeſus totam Galilæam, tanquam bonus, & optimus prælatus, qui propriis oculis videt & luſtrat totam ſuam provinciam, ſanans omnem languorem, & infirmitatem animi, & morum in ſuis ſubditis. Samuël. *ibat per ſingulos annos, circuiens Bethel, & Galgala, & Maſphath, & judicabat Iſraelem in ſuperdictis locis*, 1. Reg. 7. n. 16. 1. Reg. 7. Quo exemplo maximè informantur Prælati, ut per ſemetipſos viſitent ſuos, ac eorum cauſas videant, atque cognoſcant. Carthuſianus ibi ſedulitatem Samuëlis laudat. Carthuſ. *Sic omnino, ait, veri Epiſcopi, Archidiaconi, Abbates, & cæteri viſitatores, omni tempore opportuno, in jure determinato debent ſubditos ſuos cœnobia, collegia, parochias charitativè, & ſtrenuè viſitare, vitia extirpare, collapſa, & deformata totis viribus reformare; bonos confirmare in bonis, & provocare ad meliora.* *Optima viſitandi forma.* Et nota, quod viſitat Samuël Bethel, id eſt, domum panis; Galgala, id eſt, rotam, Maſphath, id eſt, ſpeculam. Quia Prælatus viſitet domum panis, id eſt, Sacrarium, ac Sanctuarium, in quo cæleſtis panis reconditur; & viſitet etiam volubilem rotam rerum civitatis, ac diœceſis; & ſit in Maſphat, hoc eſt, maneat in perpetua ſpecula, & vigilia ad ſuos cuſtodiendos in bonis. Vide *cap.* 2. *num.* 11.

QUÆSTIO II.

Quare Chriſtus ambulabat per diverſa loca prædicando, cùm tamen Baptiſta hoc non feciſſet?

8. EX *cap.* 3. *Matth.* & 1. *Marci*, & 3. *Lucæ* conſtat, quòd Joannes baptizaverit ad ripas Jordanis; nam quamvis *Joann.* 3. *n.* 23. dicatur, quòd Joannes erat baptizans in Ænon juxta Salem; locus non eſt multum diverſus, neque diſtans, quia, ut notat Divus Hieronymus *de locis Hebraicis*, civitas, ſeu locus Salem juxta Jeruſalem erat. Hieron. Quærimus ergo, cur Jeſus prædicans circuit totam Galilæam, & diverſa loca; & tamen Joannes commorabatur apud ipſum Jordanem prædicans?

9. Abulenſ. Reſpondet primò Abulenſis *quæſt.* 115. quod non fuit conveniens Joanni diſcurrere per varia loca: ſicut fuit conveniens Chriſto: nam diſcurrere per varia loca, repugnabat intentioni Joannis, ſiquidem ipſe ad hoc miſſus eſt ut baptizaret in aqua, & ipſum Chriſtum baptizaret & ab illo baptizaretur, *Matth.* 3. *n.* 13. & in ipſo baptiſmo Chriſtum Dominum verum eſſe Meſſiam univerſo populo digito oſtenderet. Joan. 1. n. 30. Joan. 1. *Ego neſciebam eum, ſed ut manifeſtetur in Iſraël, propterea ego veni in aqua baptizans.* Et ita factum eſt circunſtante populo, ut ſemel, & iterum Chriſtum Dominum digito oſtenderet, dicens: *Ecce Agnus Dei*, Joan. 1. n. 29. & 36. Joan. 1. *Teſtimonium Joannis de Chriſto valdè publicum.* Ad iſtam autem oſtenſionem faciendam, oportebat, quod totus Judæorum populus, vel eorum magna pars eſſet præſens, ſi autem Joannes diſcurreret per multa loca, non confluerent ad eum multi populi, ſcientes, quod Joannes ad ipſos veniret: & certum eſt, quod multi magis populi ad ipſum, dum ille permanens in uno loco baptizabat, convenirent; & ita multo magis publica, & manifeſta facta eſt Chriſti oſtenſio, & deſignatio in loco.

Secundò

10. Abulenſ. Secundò. Reſpondet idem Abulenſis. Quia ſi Joannes deberet diſcurrere, hoc maximè eſſet,ut ipſe famam acquireret, & poſtea ad eum omnes confluerent: atqui Joannes magnam famam, & opinionem habebat apud Judæos, tum propter ſigna, quæ facta ſunt in ejus nativitate, *Luc.* 1. *num.* 65. tum quia Joannes magnæ opinionis erat, propter vitam valdè auſteram,qualem nullus unquam ante ipſum habuerat; & propter hoc erat valde notiſſimus apud Judæos, & non erat ei neceſſarium, diſcurrere per multa loca. Secus autem fuit in Chriſto, quia ipſe nolebat facere aliquam oſtenſionem, propter quam oporteret, totum populum conjunctum eſſe, ut in brevi morula eſſet omnibus notus, nec voluit habere tam auſterum modum vivendi, ut Joannes: & ideo ei erat conveniens diſcurrere per loca diverſa, ut ſic faciliùs, & magis in brevi cognitus eſſet; & ſermo ejus perveniret ad omnes. Et ita, cùm Matthæus hîc dicat, quòd Chriſtus diſcurrebat per totam Galilæam, ait ſequenti verſu. *Abiit opinio ejus in totam Syriam.* Hæc tamen ratio Abulenſis non eſt multum efficax.Quia efficacior erat ad trahendum puritas;& ſanctitas Chriſti ac miracula, quæ operabatur, quàm prodigia, quæ facta ſunt in Joannis nativitate, ac vehemens ejus auctoritas.

11. Franc. Luc. Tertiò. Franciſcus Lucas.Non in uno aut altero loco hæret Chriſtus, uti Joannes Baptiſta, expectans, ut fama nominis ipſius excitati conveniant eò, quotquot ſalutis ſunt avidi, ſed ipſe ægros pius Medicus adit, & qui venerat quærere, & ſalvum facere, quod perierat, circuit. Joannes in uno loco permanet; at cœleſtis Medicus, qui de cœlo venit, ut hominem quæreret, totam deambulat Galilæam, ut hominem perditum ad cœlum revocet.

Chriſtus nos quærit.

12. Quartò. Baptiſta venit, *Ut teſtimonium perhiberet de Chriſto, ut omnes crederent per illum.* Joan. 1. num. 7. *Et ut pararet Domino plebem perfectam*; atqui populi, & turbæ erant devoti, & bene affecti Chriſto Domino, & ipſum ſequebantur; Principes autem Phariſæorum, & Judæorum maximè adverſabantur, & contrariabantur Chriſto Domino, itaut ipſi dicerent Joan. 6. num. 48. *Nunquid ex principibus aliquis credit in eum, aut ex Phariſæis? Sed turba hæc, quæ non novit legem.* Ergo maximè conveniens erat, ut Ioannes non circuiret per varia loca,ſed aſſiſteret, & prædicaret propè Ieruſalem, ubi erant Principes Iudæorum, & Phariſæorum, ut efficacia ſuæ prædicationis eorum audaciam, & protervism contunderet, & confringeret. At Chriſtus, ut pius Medicus, & Dominus circuibat oppidula, quærens turbas, & populos, quos lacriſaceret, & ſalvaret.

Ubi ſunt veritati contradicentes, ibi prædicandum. Ioan. 7.

Quæstio III.

Quare Ieſus prædicet in Synagogis?

13. *Quid ſignificet Synagoga.* Vox Synagoga, ut ex radice Græca ſonat, idem eſt, ac cogere,ſeu congregare. Et dupliciter ſumitur. Uno modo pro cœtu, ſeu collectione filiorum Iſraël; & ideo ubi in noſtra vulgata eſt, *cœtus filiorum Iſraël*, à Septuaginta Interpretibus poſitur, *Synagoga*, Exod. 12. n. 3. & 19. 49. & Num. 16. n. 2. Altero verò modo, quo Iſraëlitæ conveniebant ad doctrinam, & prædicationes. Et ita Synagoga diſtinguebatur à templo, in quo tantum licebat ſacrificare; & ex Dei mandato unicum erat, *Deuteron.* 12. *n.* 13. & 14. & in Jeroſolymis conſtructum extabat: Synagogæ verò Chriſti tempore, & in Ieroſolymis, & valdè frequenter per ſingulas civitates, & vicos multæ erant.

Exod. 12. Num. 16.

14. Chryſoſt. Euthym. Theoph. Alb. Magn. Cajetan. Carthuſ. Ad quæſtionem ergo primò reſpondent Divus Chryſoſtomus, Euthymius, Theophylactus, Albertus Magnus,Carthuſianus,Cajetanus, & alii, quòd Chriſtus non docebat in angulis, non in oculto, ne ſua doctrina eſſet expoſita calumniæ. Nam qui malum agit, odit lucem, & vult quod non manifeſtentur opera ſua; & quod ſua doctrina ſit in abſcondito. Cùm autem Chriſti doctrina eſſet veriſſima,& omni ſanctitate repleta, ideo Chriſtus Dominus Synagogas, hoc eſt loca publica, quærebat, ubi communiter Doctores docebant, ad cœleſtem rorem ſuæ doctrinæ diffundendum.Et ita dixit Chriſtus Dominus Ioan. 18. n. 20. *Ego palàm locutus ſum mundo: ego ſemper docui in Synagoga, & in templo, quò omnes Iudæi conveniunt: & in occulto locutus ſum nihil.*

Ioan. 18.

15. Remig. Secundò D. Remigius. *Docentur Prædicatores*, ait, *non eſſe acceptores perſonarum, eo quòd diſcurrebat, & circuibat totam Galilæam.* Valdè decens fuit, ut Chriſti prædicatio fieret in Synagogis, & locis publicis, ut ita fieret manifeſtum,quod Chriſtus Dominus veritatem ſuæ doctrinæ volebat omnibus communicare, & non per favorem quibuſdam in occulto. Tertiò. Euthymius, *In Synagogis*, ait, *eorum docebat partim quidem, ut plures traheret, partim verò, ne quis dicere poſſet, quod rudes clanculo docens deciperet, palam non auſus docere.* In locis publicis, & parentibus docet Dominus, ut ita omnes lucrifaceret. Deinde ne quis ſuſpicaretur, quod ipſe angulos quærebat, ad rudes decipiendos, ut dixi in prima ratione.

Vera doctrina omnibus communicanda. Euthym. *Veritas quantum fieri poteſt juſtificanda.*

16. Theophyl. Quartò Theophylactus, *Ut monſtraret*, inquit, *quòd non ſit contrarius legi, ingreditur in Synagogas Hebræorum.* Quamvis forum, & plateæ eſſent loca publica, non hæc elegit Dominus, ſed Synagogas,ubi de lege, ac ejus intelligentia agebatur, ut per hoc eſſét omnibus notum, quod Chriſti doctrina non erat contraria legi. Quintò. Abulenſis *quæſt.* 116. quod Chriſtus ad concionandum eligebat Synagogas, loca publica, & manifeſta doctorum: quia Chriſti doctrina erat nova; nam non prædicabat, id quod erat in lege Moyſis, ſed alia multum differentia, ut patet in ſermone Domini de Monte. Unde Iudæi mirabantur,dicentes: *Quænam doctrina hæc nova?* Marc. 1. num. 27. In novitatibus autem major eſt cauſa ſuſpicandi,quàm in veritatibus, & jam probatis; & ideo Chriſtus Dominus, tam alta conſideratione intendebat, ut in doctrina nulla eſſet occaſio calumniæ.

Chriſti doctrina non erat contraria legi. Abulenſ. Marc. 12. *In novitatibus major ſuſpicionis cauſa.*

17. Carthuſ. Sextò. Carthuſianus. *Iudæorum ſingulæ urbes habebant Synagogam, in quam conveniebant horis ſtatutis ad laudandum Deum, ad legendum in lege, & Prophetis, ad docendum, orandum, ac ad audiendum ſalubria,* Synagogæ erant loca uſitata, & communia ad concionandum; in his etiam vult Dominus prædicare.Conſueta, & uſitata retinenda, & ab eis minimè declinandum.

Conſuetudines antiquæ obſervandæ.

Ex

18. Ex mandato Joſephi ſcyphus quidã ejus pretioſus reconditus eſt in ſacro Benjamin. Egredientibus filiis Jacob ex urbe dixerũt ſervi Joſeph, comprehendentes eos: *Quare reddidiſtis malum pro bono; Scyphus,quem furati eſtis,ipſe eſt, in quo bibit Dominus meus,& in quo augurari ſolet.* Geneſ. 44. n. 5. Auguria ſunt illicita,& prohibita, ſiunt enim pacto dæmonis; & apud Ægyptios,& Aſſyrios fiebant per ſcyphum, ſortes vel aves, ut bene notant *ibi* Benedictus Pereira, & Joannes de la Haye,in ſuo doctiſſimo libro dicto, *Arbor vitæ.* Nunquid ſanctus Joſeph talia auguria faciebat? minimè,ſed potiùs ab illis erat maximè alienus. Quomodo ergo dicitur de eo: *in quo augurari ſolet*; Et iterum ipſe Joſeph de ſe ait: *An ignoratis, quod non ſit ſimilis mei in augurandi ſcientia*,ibidem num. 16. Varias ſententias Patrum ad hunc locum affert Benedictus Pereira. Et tamen mihi maximè placet, quòd verbum *augurandi*, hoc loco non ſumitur pro eo, quòd eſt ex obſervatione aliqua divinare; ſed accipitur hic pro eò quod prædicere, ſeu præſagire futura quocunque modo fiat,ſive ſpiritu divino, ſive humano, ſive naturali prudentia, ſive ſagacitate,qua ut notat *ibi* Cornelius à Lapide, cum illo ſchypho mero pleno explorabat Joſeph prudentiam,& temperantiam ſuorum amicorum, & hoſpitum. Sed cur Joſeph, cùm magnam à Deo ſibi datam in ſomniis explicandis ſcientiam, cognitionémque haberet, cur hujuſmodi ſcientiam verbo augurandi exprimit; quod ſignificat præſagire,ſive ſpiritu humano, ſive divino, unde aliquis de ſcientia Joſeph ſiniſtra mente quid malum poterat ſuſpicari. Cur non ait: An ignoratis, quod non ſit ſimilis mihi habens revelationem à Deo; Ab hujuſmodi loquendi modo abſtinuit modeſtiſſimus Joſeph, & ſuam ſcientiam auhurandi verbo declat; quia hujuſmodi vocabulo apud Ægyptios, & Aſſyrios talis conitio ab antiquo explicabatur, quam conſuetudinem etiam in modo loquendi voluit Joſeph retinere, ne perdiſſimilem formam loquendi haberet. Vide ſuprà *cap.* 5. *num.* 65.

Geneſ. 44. Bened. Perei. Joan. de la Haye. Bened. Per. *Antiquis verbis accommodandum.* Cornelius.

Quæstio IV.

Quare dicatur de Chriſto quòd erat docens, & prædicans.

19. Prædicabat Chriſtus Dominus ea,quæ erant utilia & neceſsaria ad ſalutem, per quæ ſalus æterna conſequitur. Et hoc eſt Evangelium regni Dei quod prædicabat: nam ut ſæpe dictum eſt,Evangelizare idem eſt, ac nuntiare. Annuntiabat feliciſſimum adventum regni cæleſtis advenientis. Et ita ipſe exorſus eſt ſuam prædicationem,Matth. 4. num 17. *Cœpit Ieſus prædicare, & dicere: Pœnitentiam agite, appropinquavit enim regnum cælorum.* per hæc monentur Prædicatores, ut non doceant fabulas, nec vanam doctrinam. Tamen in hac quæſtione inquirimus: quare dicatur docens, & prædicans, cùm uunm eorum videretur ſufficiens.

Matth. 4.

20. Remig. Paſchaſ. D. Thom. Reſpondet primò D. Remigius. *Dictat inter docens, & prædicans: Docens de præſentibus mandatis, prædicans de futuris promiſſis.* Similiter Divus Paſchaſius, D.Thomas. Itaque Chriſtus docebat ea, quæ ſpectabant quantum ad præſens verbi gratiâ pœnitentiam, contritionem; & *prædicabat*, idem valet,ac prædicabat, quantum ad futura; dicebat enim multa de vita æterna. Iſai. 48. num. 17. *Ego Dominus Deus tuus docens te utilia, & gubernans te in via, qua ambules.* Iſai. c. 2. n. 7. *Quam pulchri ſuper montes pedes annuntiantis,& prædicantis pacem; annuntiantis bonum,prædicantis ſalutem.*

Iſai. 48. Iſai. 52.

21. Chryſoſt. D. Thom. Abulenſ. Secundò reſpondent, D. Chryſoſtomus *in Imperfecto homil.* 8. D.Thom. *hic*, Abulenſ. *quæſt.* 119. Dicitur docens, quantum ad naturales juſtitias, ut ſunt. verbi gratiâ præcepta Decalogi, quæ ipſa ratio naturalis dictat. Et ita Chriſtus dixit cuidam: *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata*, Matth. 19. num. 17. Quod de mandatis Decalogi intelligit Abulenſis *citatus.* Et prædicans, quantum ad ea, quæ excedunt rationem, ut myſteria Trinitatis,& alia hujuſmodi, quæ niſi dicuntur, non intelliguntur.

Matth. 19.

22. Chryſoſt. Tertiò idem Chryſoſtomus ait, quod poteſt dici, quòd *docere*, ſit quantum ad expoſitiones aliquas Scripturæ, quas Chriſtus faciebat; *prædicare* autem,quantum ad bona futura, quæ annuntiabat. De primo patet, quia ſæpè Chriſtus exponebat aliquam Scripturam, quam Judæi non intelligebant; ſicut fecit *Luc.* 4. *num.* 17. exponendo locum Iſaiæ: *Spiritus Domini ſuper me*; & poſtea ſubdit num. 21. *Hodie impleta eſt hæc Scriptura in auribus veſtris.* Per quod denotatur, quod de eo intelligebatur. quartò citatus Abulenſis, quòd docens, & prædicans, non ponuntur, tanquam diverſa, ſed ut genus, & ſpecies: quia docere, eſt notificare alteri id, quod ignorat; prædicare autem eſt docere per modum declarationis ad populum: & ideo unum ponitur, tanquam determinativum alterius: quia Chriſtus notificabat veritatem ignotam, & docendo eám publicè proponebat populo.

Abulenſ.

23. Palatius. Quintò. Videtur, ut etiam obſervat Palatius, quòd hæc ſit differentia inter docere, & prædicare Quod *docere*,eſt illuminare, & inſtruere audientes, etiam ſi eorum corda vehementer non inflammet, ac incendat; at *prædicare* eſt, inflammare animos audientium,etiam ſi eos vehementer non erudiat. Utraque planè illuminat, & movet,ſed prædicatoris eſt, movere affectum. ac voluntatem: doctoris eſt, illuſtrare intellectum. Utrumque Chriſtus egregiè præſtabat, & adimplebat. Et ita dixerunt diſcipuli euntes in Emaus. *Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis Scripturas;* Luc. 24. num. 32.

Luc. 24.

Quæstio V.

Quid ſit miraculum, & quibus ſignis verum eſſe deprehendatur?

24. *Quid ſit miraculum.* Miraculum Latinè à mirando dicitur. Definitur communiter, Miraculum opus eſt extraordinarium, & rarum præter legem ordinariam Dei & ſupra omnem virtutem cauſarum naturalium. Ita deſumitur ex Divo Thoma 1. *part. quæſt* 105. *artic.* 7. & 8. & *lib.* 3. *contra Gentes, cap.* 101. & ex D. Auguſtino *lib.* 3. *de Trinitate, cap.* 4. & 5. & *lib.* 26. *contra*

D. Thom. Auguſt.

Fauſtum